

ISKOLA ÉS TÉRSÉGI POZÍCIONÁLÁS EGY SZÉKELYFÖLDI TÉRSÉGBEN

SCHOOL AND REGIONAL POSITIONING IN A REGION OF SEKLERLAND

SÁROSI-BLÁGA ÁGNES

Debreceni Egyetem, Magyarország/

KAM-Regionális és Antropológiai Kutatások Központja, Csíkszereda, Románia

agnesblaga@gmail.com

Összefoglalás

Tanulmányomban a székelyföldi Felcsík kistérség agrárjellegű szakképzési intézményéhez kapcsolódóan elemzem a szülők viszonyulásmódját. A témaválasztást elsősorban az iskola szerepének 21. századi változásai, a gazdasági szempontok érvényesülése és a kommunikációs tevékenységek előtérbe kerülése indokolja. Az iskolák pozicionálását és a versenyképesség növelését segítő tevékenységekre szakoktatási intézmények esetében fokozottan van szükség, különösen kisebbségi magyar környezetben. Jelen tanulmány a felcsíki (dánfalvi) Petőfi Sándor Iskola működéséhez szorosan kapcsolódó szülő célcsoport attitűdjeinek és meglátásainak bemutatásán keresztül a térségi pozicionálás és beágyazottság fontossága mellett érvel.

Kulcsszavak: iskola, szakképzés, kommunikáció, pozicionálás, versenyképesség

JEL kód: I2, R58

Bevezető

Jelen tanulmány célja egy nyolc településből álló kistérség szakoktatási intézményének példáján keresztül szemléltetni az iskolák térségi beágyazottságának fontosságát. Az elemzés tárgyát képező adatbázis a térségi pozicionálás és társadalmi tematizálás szempontjából egyik legjelentősebb célcsoport, a szülők attitűdjeit vizsgáló kérdéseket tartalmazza.

A megjelölt térség és intézmény esetében a térségi beágyazottság tematikája kiemelten fontos, mert Romániában most van napirenden a szakképzés jogi és adminisztratív kereteinek újrászervezése a duális képzés fogalmának és működési elveinek rendszerszintű bevezetése révén. Ezen belül a szakoktatást több, az érintett szereplők számára előnyös intézkedés helyezi előtérbe. A jövőben vélhetően egyre több és nagyobb támogatást fognak kapni a duális rendszerben együttműködő gazdasági

szereplők, ugyanakkor a diákok is, hogy akár a lakhelyüktől távol eső szakképzésekben is részt vegyenek. Ilyen társadalmi környezetben értelemszerűen növekedik meg a térségi feltételekhez igazodó, iskolai szintű stratégiai tervezés, valamint az iskolák irányító szerepvállalásának szükségessége.

A térségi feltételeknek megfelelő és az érintett társadalmi csoportokkal való kommunikációra alapozó újrapozicionálás a szakoktatási intézmények piacán várható verseny megnövekedése miatt is fontos. Ezt jelzik előre a megyei tanfelügyelőségek által közzétett, várható beiskolázási információk is. Az iskolák és a társadalom számára egyre fontosabb lesz az olyan képzési profilok indítása, illetve a meglévők minőségének emelése, amelyek térségi igényeknek felelnek meg és a fiatalok számára helyben biztosítanak munkaerőpiaci elhelyezkedési lehetőségeket. Például a vizsgált térség esetében, nagyobb vállalkozások hiányában (figyelembe véve a szakoktatási intézmény agrárprofilját is) kiemelten fontos az egyéni vállalkozások indításához szükséges készségek elsajátítását is támogatni.

Az elméleti és gyakorlati megközelítések mellett (az intézmény pozicionálása érdekében) létfontosságú az intézmény működését meghatározó társadalmi csoportok (ebben az esetben a szülők) attitűdjeinek megismerését célzó adatfelvételek végzése.

Jelen esettanulmány emellett érvel az iskola térségi szerepét előtérbe helyező szakmai kontextus és a dánfalvi iskolában végzett adatfelvétel rövid bemutatásán keresztül.

Térség, kommunikáció, szakképzés

A 21. században az iskola szerepe nagymértékű átalakuláson ment keresztül, az oktatás területén egyre inkább érvényesülnek a gazdasági igények és elvek, amelynek következtében hangsúlyosan előtérbe került a stratégiai tervezés szükségessége, különösen a szervezeti kommunikáció és a térségi szintű pozicionálás szempontjából: az oktatási intézmények kollektív identitásának felépítése, a családok körében élő társadalmi kép megerősítése (Sousa, 2013). Több szerző elemzi az oktatás piacán tapasztalható versenyhelyzetet, valamint az ahhoz való alkalmazkodási feltételek megteremtésének szükségességét és lehetséges módszereit (Hutflesz, 2004; Muhi, 2012; White – Reid, 2008). Pecsénye (1998) például a változó igények, valamint a kereslet és kínálat szempontjából a gazdasági marketing menedzsment példáján keresztül tárgyalja az iskola marketingkonceptió kialakítási lehetőségeit.

Sousa (2013) egy portugáliai esettanulmány alapján érvel az oktatási intézmények és a szülők közötti kommunikáció stratégiai szükségessége mellett. Meglátásában az új közigazgatási menedzsmentben a társadalmi szereplőkkel való hatékony

kommunikáció egy kulcseszköz az iskolák térségi pozicionálására és a diáktoborzásra.

Faria (2012) a kommunikáció fontosságát a piaci igények, a pedagógiai diskurzus, valamint a bürokratikus rendszer összehangolásán keresztül ragadja meg, amelyben a kommunikáció mint eszköz nem csak a különböző szereplők közötti interakciót könnyíti meg, hanem a gyors piaci változások és a meglévő kollektív identitás között is mediátor szerepet játszik. Ilyen értelemben a kommunikáció egy kézzelfogható eszköz az iskolák társadalmi presztízsének növelésére, a külső és belső legitimizációra, a társadalmi részvétel növelésére és a fejlődés megfelelő környezetének megteremtésére (idézi Sousa, 2013: 177).

Gewirtz és társai szerint (1995) a tanintézmények kiválasztása egy komplex szülői választási folyamat, amelyben a kollektív identitás és az azt alakító marketing stratégiák szerepe nem elhanyagolható (idézi Sousa 2013: 178). Romániában (ahogy Portugáliában is) ez az újfajta megközelítés gyakorlati alkalmazása egyelőre az iskolák vezetőségének feladata. Az iskolaválasztást meghatározó tényezők közül (például népességnövekedés, szociogazdasági sajátosságok) az intézmények számára az iskolakép alakítása a legbefolyásolhatóbb, ami az anyagi és humánerőforrások átcsoportosításának szükségességére hívja fel a figyelmet (Sousa, 2013).

Gewirtz és társai (1995) szerint az iskolakép építése idő és forrás kérdése, amelyhez a következő tevékenységeket szükséges elvégezni (idézi Sousa, 2013: 180):

- az épületek formai rendezése
- reklámanyagok gyártása
- média kommunikáció
- eseményszervezés, vizuális megjelenés
- az iskoláról szóló beszédek szabványosítása, az oktatás különböző szintjei közötti harmóniára való törekvés

A jelzett tevékenységek elvégzése, tehát a versenyképességet biztosító minőség és hatékonyság növelése a szakképzési intézmények számára kiemelten fontos, mert a szakoktatás függ a leginkább a helyi és kistérségi léptékű, társadalmi és gazdasági sajátosságoktól. Ez a többszintű területi meghatározottság a duális szakképzési gyakorlat bevezetésével még inkább előtérbe került, különösen a romániai magyarságot érintő kisebbségi kontextusban.

Az utóbbi években Romániában számos intézkedés történt a szakképzés újrapozicionálása érdekében (törvényes, formai keretek kialakítása). Kisebbségi környezetben emellett magyarországi támogatások segítették a különböző fejlesztéseket, mint például a tanműhelyek felszerelése (Biró és társai, 2015, 2016). Mindemellett az

iskolák és a lokalitás kapcsolatának fejlesztésére, a gazdasági és intézményi szereplők közötti kapcsolatrendszer kialakítására kevés figyelem irányult, ami különösen a duális képzés adott térségnek megfelelő működési kereteinek kidolgozása szempontjából elengedhetetlen.

Jelen tanulmány az iskolák társadalmi pozicionálásának szükségességét hangsúlyozza egy székelyföldi kistérségben működő, agrárjellegű szakképzési intézmény példáján keresztül. A jelzett intézmény oktatói-szakmai tevékenységének térségi újrapozicionálása érdekében 2016-ban zajlott komplex stratégiai tervezési munka, amelynek egyik fontos eleme volt a szülők viszonyulásmódjának feltérképezése és az iskola valamint a szülők közötti kapcsolat erősítése. A tanulmány további részében a kutatás módszertanának ismertetése után a dánfalvi Petőfi Sándor Iskolában tanuló középiskolás diákok szüleinek körében végzett adatfelvétel bemutatására kerül sor. A szakmai programot a Felcsík Kistérségi Társulás kezdeményezte és támogatta.

Kutatási módszertan

A kutatás célcsoportja a dánfalvi Petőfi Sándor Iskolában tanuló 9-12. osztályos diákok szülei. Összesen 188 családban töltötték ki a kérdőívet, legtöbb esetben az édesapa válaszolt a kérdésekre. A kutatás átfogó célja volt feltárni az intézmény szempontjából leginkább releváns társadalmi csoport, a szülők véleményét és társadalmi támogatottságának mértékét az intézmény tevékenységeit illetően. Az adatfelvétel ezen kívül támogatta és ösztönözte a szülők (közvetve a helyi társadalom) körében az intézmény sajátos profiljának és szakmai szerepének társadalmi tematizációját.

A kétoldalas kérdőív a következő témakörökben tartalmazott tényfeltáró, az intézmény szakmai működését tematizáló kérdéseket:

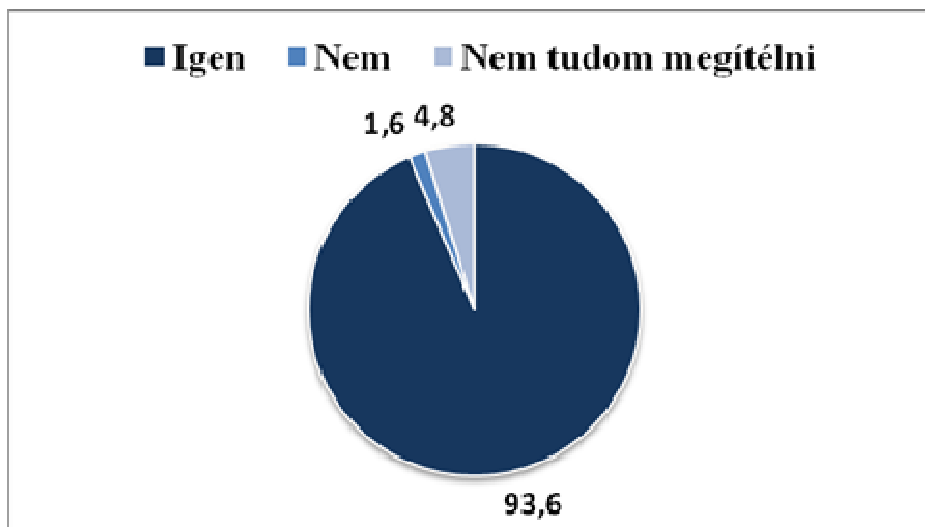
- vélemények kérése az intézmény térségi szerepével kapcsolatos állítássorozat tételéről
- értékelési skálákba foglalt vélemény kérése az agrárképzéssel kapcsolatban
- az agrárképzés tartalmával kapcsolatos állítások véleményezése
- az intézmény erősségeivel kapcsolatos állítások véleményezése
- az iskola működéséhez kapcsolható hátrányok, akadályok felsorolása (szabad válaszok)
- az iskola további fejlesztésével kapcsolatos javaslatok (szabad válaszok)

Eredmények

A szülők körében végzett adatfelvétel eredményei több szempontból jelzik az iskola és a mezőgazdasági oktatás fontosságát ebben a térségben, illetve azt, hogy ennek az intézménynek jelentős mértékű társadalmi támogatottsága van.

a. Szülők véleménye az iskola térségi szerepéről

1. számú ábra: az iskolának eddig is fontos szerepe volt a térségben, ezt tovább kell vinni (százalékos megoszlás)

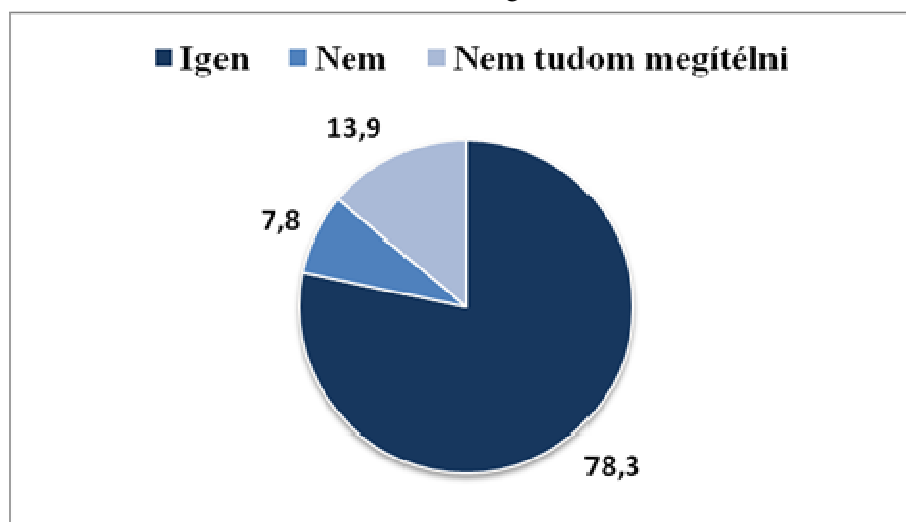

Forrás: saját szerkesztés

Ahogy a fenti ábra is jelzi, a megkérdezett szülők majdnem 94%-a úgy vélekedik, hogy az iskolának fontos szerepe van a térségben, amelyet továbbra is fent kell tartani. Ez a támogató hozzáállás nagyon fontos lehet az iskola pozícionálásával kapcsolatos programok megvalósításában.

b. Megkérdeztük a szülőket arról, hogy véleményük szerint az iskola képezhetné-e az oktatási profiljának megfelelő terület bázisát: agrárképzés bázisa. Ehhez a kérdéshez szorosan kapcsolódik, hogy véleményük szerint az oktatás a közeljövőben fontos ágazat lesz-e. Ez jelzi a legnagyobb mértékben az elfogadó vagy elutasító magatartást.

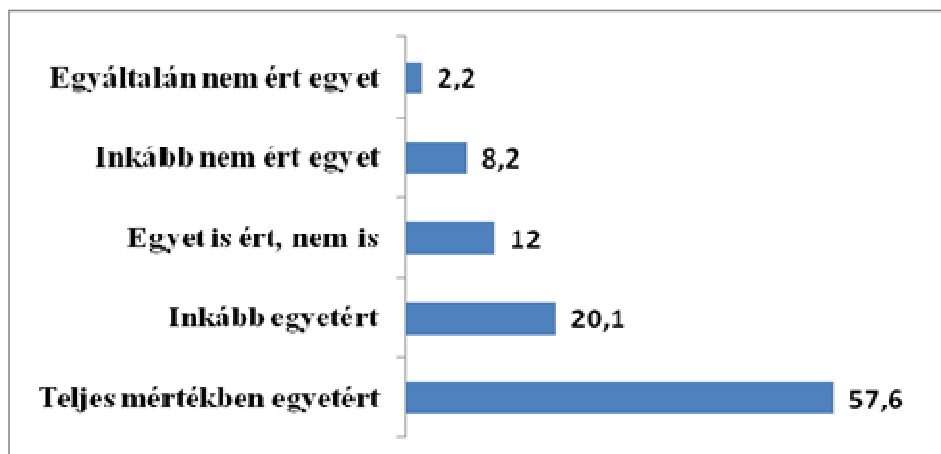
2. számú ábra: ez az iskola kellene legyen a térségi agrárképzés bázisa
(százalékos megoszlás)

Forrás: saját szerkesztés

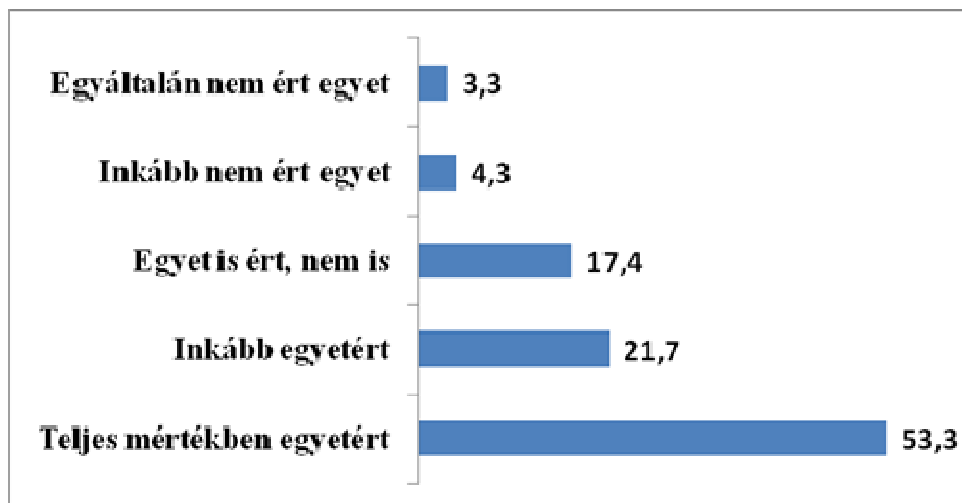
A szülők több mint háromnegyede (78,3%) úgy vélekedik, hogy a dánfalvi iskola akár a térségi agrárképzés bázisa is lehet, ami összefüggésben van azokkal a megítélésekkel, amelyek szerint az agrárium sokáig fontos ágazat marad a térségben: a szülők több mint fele gondolja azt, hogy az agrárium sokáig fontos ágazat lesz a térségben. Mivel a szülők több mint fele az agrárképzéssel és az iskolában oktatott szakokkal kapcsolatban is pozitívan vélekedik (53,3%-uk gondolja azt, hogy az oktatás lehetőséget ad arra, hogy a tanuló idővel gazdálkodó/agrárvállalkozó legyen) az agrárképzéssel és az iskola pozicionálási tervekkel kapcsolatos fejlesztésekre nagy hangsúlyt kell fektetni az elkövetkezendő időszakban.

3. számú ábra: Ebben a térségben az agrárium még sokáig fontos ágazat lesz (százalékos megoszlás)

Forrás: saját szerkesztés

4. számú ábra: az oktatás lehetőséget ad arra, hogy a tanuló idővel gazdálkodó/agrárvállalkozó legyen (százalékos megoszlás)

Forrás: saját szerkesztés

1. számú táblázat: a különböző szakok fontosságának megítélése Dánfalva, Felcsík szempontjából (százalékos megoszlás)

	<i>Egyáltalán nem fontos</i>	<i>Inkább nem fontos</i>	<i>Fontos is, nem is</i>	<i>Inkább fontos</i>	<i>Nagyon fontos</i>
Agroturizmus (SZAKLÍCEUM)	4	2,8	19,9	23,3	50
Gazdasági szak (SZAKLÍCEUM)	5,1	5,7	11,4	20,6	57,1
Általános turisztika (SZAKLÍCEUM)	7,1	2,4	9,4	23,5	57,6
Hegyvidéki gazdálkodó (SZAKISKOLA)	12,1	5,7	17,2	16,1	48,9
Agroturizmus (SZAKISKOLA)	6,4	5,8	12,3	21,6	53,8

Forrás: saját szerkesztés

Az 1. számú táblázat alapján a szülők majdnem 60%-a nagyon fontosnak tartja a gazdasági (szaklíceum), valamint az általános turisztika (szaklíceum) szakokat, és közel 50% azoknak az aránya, akik az iskolában oktatott további szakokat is nagyon fontosnak tartják. Az eredmények egy támogató viszonyulásmódot tükröznek az iskolában oktatott szakokkal szemben.

Következtetések

A tanulmány egy székelyföldi kistérség szakoktatási intézményének példáján keresztül hangsúlyozza a beágyazódást elősegítő szakmai munka szükségességét. Habár a romániai oktatási rendszer működése alapján egyelőre ez még az iskolák vezetésének a fő feladata, kistérségek esetében hatékony kommunikációs munkával, direkt vagy indirekt módon több szereplőt be lehet vonni az intézményfejlesztő tevékenységbe. Ennek egyik formája a szülők célcsoport megszólítása, valamint a kommunikáció hatékonyabbá tétele, ugyanis az iskolaválasztási folyamatban az ő identitásuk, értékrendszerük, társadalmi meghatározottságuk a legfontosabb tényezők közé tartozik.

A szülőkkal való kommunikáció első lépése az intézmény működésével kapcsolatos viszonyulásmód felmérése. Ezáltal növekedhet a közösségben és a térségben az intézmény munkájára irányuló figyelem, elindulhat egy tematizációs tevékenység, illetve nem utolsósorban az intézmény számára információértékkel bírnak a

kérdőívben jelzett témákhoz kapcsolódó szülői értékelések adatai, ami kedvező feltételeket biztosít a további fejlesztések számára.

A tanulmányban bemutatott adatfelvétel eredményei az iskola és a mezőgazdasági oktatás fontosságát jelzik a székelői Felcsík kistérségben, illetve azt, hogy ennek az intézménynek jelentős mértékű társadalmi támogatottsága van. Az eredmények a tematizációs, imázsépítési, toborzási munka segítése mellett a társadalmi támogatottság magas szintje révén kiemelten fontos hivatkozási alapot kínálnak a pályázatok és fejlesztési beruházási tervek szempontjából is.

Irodalomjegyzék

- Biró A.Z., Bodó, J., Burus-Siklódi, B. (2015): Szakképzés, együttműködés, társadalmi modernizáció. A romániai szakképzés helyzetképe és fejlesztési lehetőségei. Csíkszereda, Alutus.
- Biró A.Z., Burus-Siklódi, B., Sárosi-Blága, Á. (2016): Duális képzés. Értelmezések, tervek, gyakorlatok. Csíkszereda, Alutus.
- Hutflesz, M. (2004): Iskolafejlesztés és marketing. EURÓPAI REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ALAP INTERREG III. A Községi Kezdeményezés Program Szlovénia – Magyarország – Horvátország Szomszédsági Program ITTKÉSZ - SL-HU-CR/05/4012-106/2004/01/HU-44.
<http://ittkesz.regiofokusz.hu/tananyagok/iskolamarketing/1.%20modul%20tananyag.pdf> (2017.05.05.)
- Iskola a térségben. A dánfalvi Petőfi Sándor Általános Iskola Fejlesztése és Újrapozicionálása. Fejlesztési dokumentum, kézirat. (2016).
- Muhi, B. (2012): Az iskolamarketing elméleti és gyakorlati kérdései.
http://www.vmtt.org.rs/mtn2012/348_357_Muhi_ifj_A.pdf (2017.05.10.)
- Pecsenye, É. (1998): Marketing management a pedagógiában. In: Új Pedagógiai Szemle. Országos Köznevelési Intézet, Budapest
<http://epa.oszk.hu/00000/00035/00021/1998-11-ta-Pecsenye-Marketing.html> (2017.05.10.)
- Sousa, S.F. (2013): Families, Schools and the Image Communication in the Education Market. In: International Journal about Parents in Education. 7/2.
- White, S., Reid, J-A. (2008): Placing Teachers? Sustaining Rural Schooling through Place-consciousness in Teacher Education. In: Journal of Research in Rural Education, 23/7.

Abstract

The topic of the paper is the analysis of parent's attitudes to the agricultural vocational school in the Felcsík region of Szeklerland. The choice of topic is primarily justified by the changes in the school's role in the 21st century, the growing importance of communication activities and economic aspects. Nowadays, there is a growing need for positioning activities, especially in the case of vocational schools and education in a Hungarian minority environment. The present study argues for the importance of regional positioning and embedding of vocational schools, through the presentation of the attitudes and insights of parent target group closely related to the Petőfi Sándor School in Dánfalva, Felcsík region.

Keywords: school, professional education, communication, positioning, competitiveness